

СТАНОВИЩЕ

за дисертационно изследване на тема: „Рефлексивен модел на учителя за социокултурна компетентност“, разработен от Петър Карамфилов Зарев-редовен докторант по професионално направление 3. 1. Социология, антропология и науки за културата (Етнология-Етнопсихология на образователното взаимодействие), към СУ „Свети Климент Охридски“, Исторически факултет, Катедра „Етнология“, за получаване на образователната и научна степен „Доктор“

Научен ръководител: проф., д-р Ирина Колева, преподавател в Катедра „Етнология“ при Историческия факултет на СУ „Свети Климент Охридски“

Изготвил становището: Проф., д. ик. н. Лучиян Милков- УНСС, гр. София, Факултет „Управление и администрация“, Катедра „Публична администрация“.

E-mail: milkovlu@abv.bg

Моб. т-н: 0895 553 400

Дисертацията на П. Зарев е в общ обем от 302 стандартни страници, което е доста впечатляващо на фона на дисертационни изследвания от 150-160 страници. По този начин, докторантът има възможност за по-обемно, задълбочено и пълно изследване на поставения проблем.

В дисертационното изследване намирам множество позитивни и обективни данни, които са надлежно анализирани и позволяват да се направят сериозни изводи, както за теорията, така и за практиката.

Общо представяне на процедурата и дисертационното изследване

Пред Научното жури са представени необходимите документи, свързани със защитата на докторската степен- дисертационен труд с общ обем от 302 страници, от които текстова част са 229 страници и 82 страници приложения. Към труда е приложен и автореферат от 38 страници.

Дисертационният пакет напълно отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и правилника за приложението му, както и на правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на СУ „Свети Климент Охридски“.

В структурно отношение дисертацията отговаря на всички изисквания за труд от този вид. Съдържа: увод (мотивация), четири глави, изводи, заключение, литература, библиография, електронни траектории и приложения. Може би, ще е по-приемливо литературата да бъде обединена

в една част и вътре да има някакво разграничаване на документи, сайтове от Интернет, ползвана и цитирана литература. Използвани са 140 литературни източника, от които 118 са на кирилица и 32 на латиница. Базисната библиография включва 140 заглавия на латиница и 150 на кирилица, както и 43 електронни траектории. По обем и автори литературата е ярко доказателство, че докторантът притежава необходимата осведоменост, информираност и компетентност, за да проведе емпиричното изследване и реализира поставените цел и задачи.

Актуалност на тематиката

Приветствам опита на П. Зарев да се докосне и вникне в същността на процесите на рефлексията и социокултурната компетентност на учителя, като един от значимите и особено важни за образователната ни система въпроси. Чрез анализа и разрешаването на този проблем се гарантират много по-високи образователни и обучителни резултати, по-значими социални компетенции у обучаемите.

В този си вид дисертационното изследване е от областта на социалната рефлексивна антропология и пространният анализ доказва това. Докторантът познава в детайли рефлексивния подход и умело го прилага в изследването на социокултурната компетентност на учителите у нас.

Познаване на проблема

Авторът притежава необходимата теоретична и практическа подготовка. Има способности, опит, придобит чрез участие в реализацията на множество национални и международни проекти, различните видове специализации и квалификации, редом с бакалавърската и магистърски степени на висше образование.

Постижение на докторанта и научния ръководител е избраният стил на изложение- убедителен, конкретен, точен и ясен. Не намираме в дисертацията спорни и неясни моменти.

В увода се обосновава актуалността и значимостта на изследвания проблем, както в национален, така и в европейски аспект, т. е., посочват се измененията в социокултурната ситуация в страната и света и отражението ѝ върху образователната система и, по-конкретно, върху социокултурната компетентност на учителя.

В строга последователност са изведени цел, задачи, обект, предмет и хипотеза на изследването. Правилното им формулиране е гаранция за успешна изследователска дейност и анализ на данните от изследването.

Методология и методика на изследването

Използваната методика в процеса на теоретичното и емпирично изследване е достатъчно надеждна и дава възможност за получаване и качествена обработка на изследователските данни. Използвани са

етнопсихологически подходи в областта на социалната антропология и, по-конкретно, в областта на психологическата рефлексия. Като се опира на постановките на класици в областта на философията, психологията, етнологията, педагогиката, социологията, П. Зарев анализира задълбочено същността на рефлексията, множеството теории за нея и различните ѝ проявления. Умело са анализирани и психолого-антропологичните теории за интеркултурно образование.

Докторантът насочва вниманието ни към същността на социокултурната компетентност на учителя. Направен е сравнително-съпоставителен рефлексивен функционален анализ между европейските и българските образователни политики и практики, като са изведени близките и общи параметри в изследваната област.

В изследователския модул се анализира рефлексивния модел на учителя за социокултурна компетентност. Посочени са основните характеристики на констатиращия и формиращия етапи на изследването, обсега, задачите, пътищата за събиране на данни от изследването.

Авторът ни представя обобщен емпирико-теоретичен рефлексивен модел в системата на образователните взаимодействия, спрямо социокултурната компетентност на учителя. Той прави качествен анализ на фокус-групи от три области в страната и 75 респонденти на изследването.

Характеристика и оценка на дисертацията и приносните моменти на автора

Дисертацията е самостоятелен научен труд, разработен по установените от практиката в тази област правила. От своя страна, тя включва:

- Обстоен теоретичен анализ на изследвания проблем, с позоваване на водещи наши и чужди автори.
- - Експериментална дейност от областта на етнопсихологията, разработена като действащ рефлексивен модел на учителя за социокултурна компетентност.
- Формулирани са два вида изводи: теоретически и практико-приложни. Те са резултат от обстояния анализ на данните от изследването. Текстът е придружен от множество графични материали.

Използваната литература е изключително богата и разнообразна, както по области, така и по заглавия- етнология, класическа педагогика, психология, философия, социология; съвременни автори и техните постановки за рефлексията и интеркултурното образование; документи на ЕС и на Правителството на РБ.

Тази висока осведоменост на П. Зарев му гарантира отлични възможности за сравняване и съпоставяне, за получаване на най-надеждна информация за разглежданата проблематика.

Налице са сериозни научни и практико-приложни приноси на дисертационното изследване. Те гарантират възможности за продължаваща дейност в изследваната област, със задълбочаване и разширяване на обхвата, както по области и региони, така и по изследвани лица.

Всичко това ми дава увереност във факта, че П. Зарев е завършен изследовател, със сериозен теоретичен и практически опит в тази интересна, но, редом с това, и значима, както за образователната ни система, така и за обществото ни, тема.

Научни приноси

Самият автор диференцира своите приноси на две групи:

- Теоретични:

Разработен и апробиран е оригинален рефлексивен емпирико-теоретичен модел за социокултурна компетентност на учителя в системата на българското образование (спрямо закона за предучилищното и училищното образование (МОН) и съпътстващите го държавни образователни стандарти- 2016).

Представен е оригинален модел на лична рефлексивна етнопсихологическа технология и техника (в личностен аспект на дидактическата рефлексия).

Изведени са етнопедagogически показатели за социокултурна компетентност на учителя.

- Практико-приложни:

Разработена и апробирана е етнопсихологическа, емпирико-теоретична парадигма на рефлексивен модел в системата на образователното взаимодействие, спрямо социокултурната компетентност на учителя (в българското образователно пространство).

Представена е серия от оригинални типови рефлексивни задачи (по рефлексивния подход на И. Колева) за формиране на социокултурна компетентност на учителя.

Налице е апробиран вариант на диагностичен срез, спрямо резултатите от проведено рефлексивно обучение с учители в условията на интеркултурна образователна среда (по И. Колева).

Представен е частичен емпирико-теоретичен модел за мониторинг, спрямо качествени и количествени показатели за социокултурна компетентност на учителя. (По Закона за предучилищното и училищното образование (2016) и съпътстващите го държавни образователни стандарти).

Публикации по темата

В посочените в автореферата публикации намирам достатъчно основания, за да заявя, че те са умален модел на дисертационното

изследване и чрез тях научната общност у нас има възможност да се запознае с тематиката на дисертационното изследване на П. Зарев .

Автореферат

Разработен в рамките на 38 страници, той съдържа всички необходими елементи на труд от този вид. В него намират място структурата на дисертацията, направените теоретични и практико-приложни изводи и списъкът с публикациите по темата.

Препоръки и бележки

Намирам за крайно необходимо П. Зарев да запознае научната общност, занимаваща се с проблемите на квалификацията, специализацията и развитието на педагогическите кадри у нас- социолози, етнологзи, психолози, педагози, философи, политолози, социални антрополози, с резултатите от своето изследване, чрез издаване на монографичен труд и поредица от научни статии в централен периодичен печат- списания, годишници, научни трудове на университети, институти и академии; национални и международни форуми.

Заключение

Дисертацията е завършен труд, налице е логичност и последователност между отделните части. Направен е плавен преход от увода, през четирите глави, към изводите и заключението.

На базата на анализа на предложения ни труд, изводите и приносните моменти, си позволявам да предложа на Многоуважаемото научно жури на СУ „Свети Климент Охридски“, да присъди образователната и научна степен „Доктор“ на Петър Карамфилов Зарев, по професионално направление 3. 1. Социология, антропология и науки за културата (Етнология-Етнопсихология на образователното взаимодействие).

16. 07. 2017 г.

Изготвил отзива:

**Гр. София
Милков)**

(Проф., д. ик. н. Лучиян